

*А. Ф. Шегеда,
завідувач лабораторії впровадження
освітніх інновацій КЗ «Житомирський
ОІППО» ЖОР*

Шляхи забезпечення ефективного управління освітою в об'єднаних територіальних громадах

Результатом реформ щодо децентралізації в Україні стало утворення об'єднаних територіальних громад. Це шанс для серйозної модернізації, підвищення матеріально-технічного рівня забезпечення сільських шкіл.

Накопичені проблеми сільських регіонів України характерні і для Житомирщини [3].

Це не могло не вплинути на якість освітніх послуг.

Житомирщина самим активним чином долучилася до створення об'єднаних територіальних громад, наділених значними фінансовими і управлінськими повноваженнями.

Процес добровільного створення громад розпочався в жовтні 2015 року, а сьогодні на території нашого регіону – 44 об'єднаних територіальних громад.

З перших днів громади зіткнулися з багатьма викликами і в питаннях управління освітньою сферою щодо:

- структури управління освітою в громаді;
- кількість штатних працівників;
- формату методичної підтримки шкіл громади;
- критеріїв аналізу ситуації шкільної мережі громади;
- роботи позашкільної освіти.

Проте з 2016 року почав напрацьовуватися досвід роботи в громадах для забезпечення ефективного управління освітою. Цей час співпав із створенням на Житомирщині 57 опорних шкіл.

Зміни в Податковому і Бюджетному кодексі дали можливість громадам отримати стабільні джерела доходів, які дали місцевим органам влади вирішити наступні проблеми:

- отримати розуміння явно великої кількості малокомплектних і водночас затратних шкіл у сільській місцевості;
- розпочати реалізацію стратегії поліпшення освітніх послуг; проводити оптимізацію шкільної мережі;
- створювати нову систему методичної служби;
- впроваджувати необхідну структуру позашкільного розвитку;
- забезпечення профільного навчання учнів старших класів;
- забезпечити системну роботу з обдарованою молоддю.

Для розв'язання таких проблем важливе створення ефективного управління освітою в об'єднаній територіальній громаді.

Світ визнав, що добробут, освіта та здоров'я людини є головними чинниками якості життя людей, а якість освіти – основною метою, пріоритетом розвитку суспільства в XXI столітті [1].

Національна доктрина розвитку освіти зазначає, що забезпечення національних інтересів зміцнить авторитет й конкурентність України на міжнародній арені [4].

Оскільки якість освіти – відповідність результатів навчання вимогам, встановленим законодавством, відповідним стандартом освіти [2], важливо виконавчим органам територіальних громад в процесі фінансування якісних змін в освітній сфері створити власну систему управління освітою. Досвід уже створених територіальних громад показує, що питання якості освіти стоїть у центрі серйозних дискусій з батьками, вчителями, депутатами місцевих рад, громадськістю.

Вкрай важливо приділити увагу стратегічному і професійному розумінню головної мети освіти у громаді, визначити місце якості освіти, способів її покращення та вимірювання.

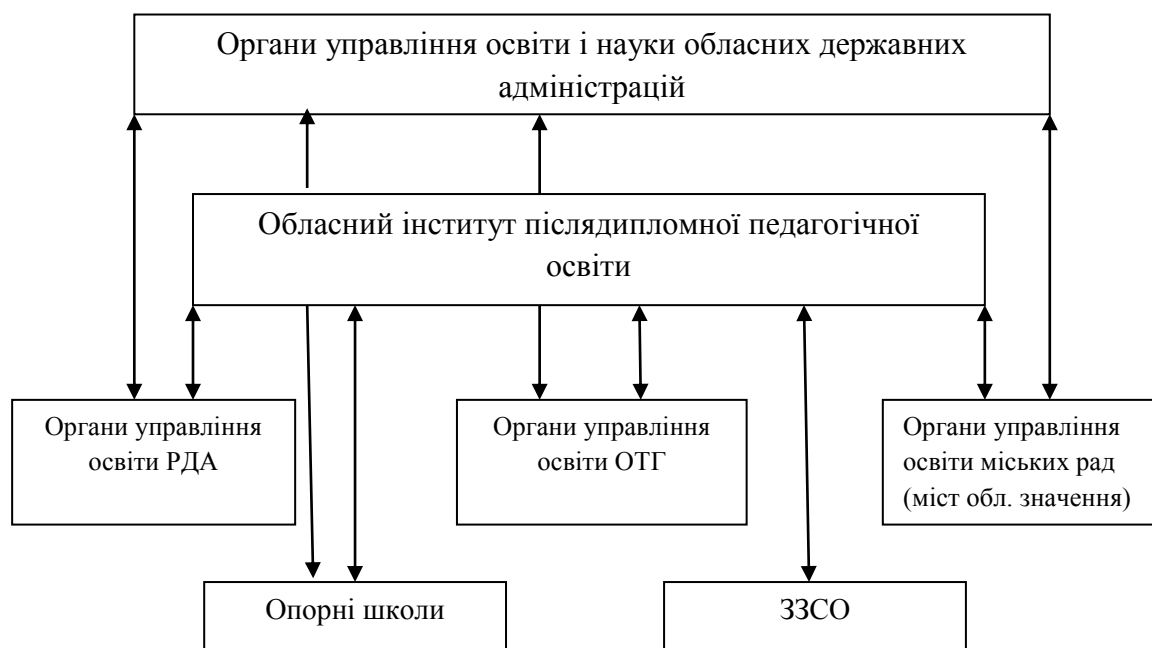
Поряд з процесом децентралізації запроваджується реалізація Концепції «Нова українська школа», де зміниться освітнє середовище, нові методики, а також учень має оволодіти ключовими компетенціями [5]. Спільні зусилля керівників органів управління освітою громади, фахівців управління освіти і науки обласної державної адміністрації, інституту післядипломної освіти, методичних служб направлені на вдосконалення освітнього процесу, через кілька років можуть надати поштовх до позитивних тенденцій покращення якості освіти. Громади, які пройшли шлях створення органу управління освітою, ретельно аналізували і планували розвиток освітньої галузі, забезпечували зовнішню комунікацію.

Залежно від ситуації з кількістю шкіл, дошкільних та позашкільних установ, їхнього географічного розташування, на Житомирщині склалися різні структурні форми та відповідні назви управлінь освітою об'єднаних територіальних громад: управління, відділи, сектори тощо. Різна кількість і штатних працівників.

Проте функціонування системи освіти – це безперервний організаційно і методично складний процес, який стосується не тільки забезпечення освітніми послугами жителів громади, а й відповідності державній політиці та стандартам у сфері освіти. Слід розвивати певну вертикаль у виконанні освітніх повноважень і завдань діючих та створюваних органів управління освітою (таб.1).

Таблиця 1

Схема можливих взаємовідносин між різними інститутами управління освітою на регіональному рівні

Важливим предметом аналізу системи управління освітою об'єднаної територіальної громади має стати діяльність методичних служб.

Чинники, які слід врахувати під час формування методичної служби:

- управлінський та навчально-методичний рівень шкільних адміністрацій;
- відповідність співробітників методичних служб професійному рівню педагогічних колективів шкіл;
- структура мережі закладів освіти в громаді;
- вивчення регіонального навантаження кожного працівника служби в залежності від потреби їх, послуг серед педагогічних працівників закладів освіти;
- якість методичної підтримки вчителів у забезпеченні якісного освітнього процесу.

Перш ніж планувати методичну роботу, слід провести об'єктивне діагностування рівня професійної компетентності керівних та педагогічних кадрів для забезпечення особистісного орієнтованого підходу.

Визначаючи структури на методичному рівні, необхідно включити організацію методичної роботи з директорами опорних шкіл, їхніми заступниками, психологами, соціологами, головами методичних об'єднань, педагогічним активом, враховуючи профільність, інші місцеві особливості та реальні можливості.

Структура може включати такі складники:

- методична рада (ОТГ);
- окружні методичні об'єднання;

- методичні тренінги, семінари-практикуми, відкриті заняття, моделювання, ярмарки педагогічних ідей, науково-практичні конференції тощо.

До складу науково-методичної ради можуть входити:

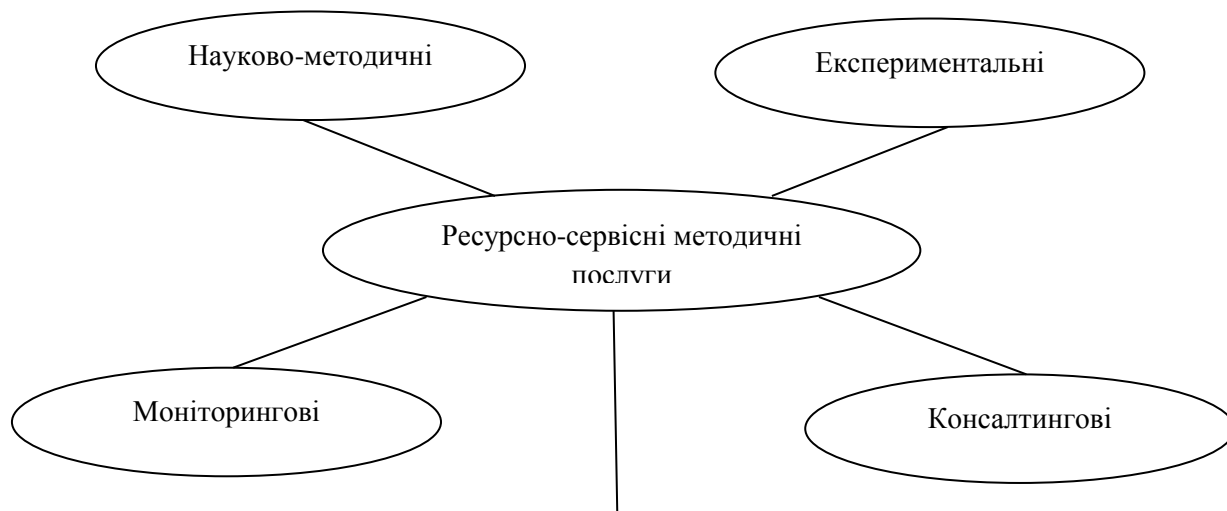
- керівники та працівники відділу освіти;
- методисти відділу освіти;
- керівники або заступники закладів освіти;
- учителі-методисти, голови методичних об'єднань, учителі вищої категорії.

При науково-методичній раді місцевого органу освіти можуть функціонувати консультанти з обов'язками: надання консультацій; проведення відкритих уроків з використанням нових методик; проведення дискусій та розмов з метою взаємного збагачення; проведення конференцій, семінарів, підтримка (електронна), співпраця; методична допомога, наставництво.

Система управління освітою у громаді може ефективно змінюватися, де методисти не виконують функцію контролю освітнього процесу в закладі освіти, а здійснюють ресурсну і сервісну підтримку, мають реальну професійну повагу серед учасників свого профілю.

Надання сервісних методичних послуг може виглядати наступним чином:

На нашу думку, методичний кабінет опорної школи має стати:

- локальним центром експериментально-дослідної роботи, стимулювати кадри до участі в програмах і проектах різних рівнів і тривалості;
- центром поширення інноваційних технологій через створення лабораторій педагогічної інноватики;
- центром формування основних напрямків компетенізації освіти в ОТГ;
- центром координації та моніторингу за напрямками: управлінський, педагогічний, психологічний;
- інформаційним центром, забезпеченим комп'ютерною технікою з виходом в інтернет мережу, з комп'ютерною бібліотечною системою, медіа-текою;
- центром зв'язків з вищими навчальними закладами і науковими установами.

Щоб забезпечити формальну основу постійної методичної підтримки між об'єднаною територіальною громадою і інститутом післядипломної освіти, яка регламентує (за згодою) виїзду участь фахівців та методистів, має бути двостороння угода на співпрацю. Адже кардинальні реформи у сфері освіти тільки розпочалися.

Список використаних джерел і літератури:

1. Болонський процес у фактах і документах (Сорбона – Болонья – Саламанка – Прага – Берлін). – Тернопіль, 2003.
2. Закон України «Про освіту» [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2145-19>
3. Нова школа у нових громадах: посібник з ефективного управління освітою в об'єднаних територіальних громадах / Сеїтосманов А., Фасоля О., Мархлевські В. – К., 2017. – 128 с.
4. Про Національну доктрину розвитку освіти: Указ президента України // Законодавчі акти України з питань освіти: 36 С. – К.: Палалянт, 2004.
5. <http://mongov.ua/activity/education/zagalna-serednya/uasch-2016/konczepczya.html>